

Ivan Rozman:

Iz zbirke »Nova erotika«.

Življenje se razvija potom intuicije iz lastne sile od znotraj navzven, po svoji zakonitosti, dočim prodira razum proti središču organizmov le s pomočjo pojmov.

②

Pojmi so kakor svetiljke brez olja, kakor ideje brez intuicije. So le slutnje onostranstva.

②

Stvarjanje je živo gibanje od znotraj navzven, razum pa teži od zunaj proti središču; najčesče pleše po periferiji. Kako naj tedaj razum obrazloži stvarstvo?

②

Analiza razkraja dimenzionalnost in plastiko organizmov. A ker more duša bivati le v živi dimenzionalnosti in plastiki, izganja analiza s tem tudi duše iz organizmov.

②

V današnjih dneh splošnega malikovalstva je naravni, organski razum skorajda le za posamezne izvoljence, ki tvegajo vse, ki vnaprej vedo, da dobe vse, in ki plačajo sami vse — ne zase, temveč za svoje trpeče brate.

Ti so redki Prometeji, ki prižigajo od časa do časa človeštvu nebeške luči, ne strašči se okovov, ne kraguljev in ne samotnih pečin.

②

Resnica in življenje — dvoje kozmičnih obrazov. Njuna ljubezen ali sovraštvo, to je večni plamen, ki ustvarja in sežiga senco življenja — vsakdanjo resničnost.

②

Dandanes gospodari telo duši in duhu; — človeški rod je iz tečajev.

Pustimo, da govori telo telesu, duša duši in duh duhu, kakor je načrtano živemu življenju v lice, da bo izpolnjena večna postava. Ali zapisano je tudi, da je kralj oni, ki je imenovan zadnji med zadnjimi.

Živel kralj kraljev!

②

Premagati svet se pravi: premagati težo in sredobežnost zemlje.

x

x

Ne za hrepenenje, ki je kakor večni romar Ahasver, ampak za
žarenje vernega duha gre. Po njem odseva onostranstvo, vir
pozabljenja in pomlajenja, ki nam leči vsakdanje rane.
Ne ostarimo v starosti.

Vsak organizem je alogičen.
Videti v obeh skrajnikih enoto, se pravi misliti organsko.

Vsak organizem nosi v sebi edino, enkratno in neponovno
kakovost.

Besede: »vse, kar je, je že bilo na svetu«, so videle le polovico
sveta. Iz njih izvira zehajoče dolgočasje.

Življenje je onostranska sila, ki se ti odkrije šele tedaj, ko si
spoznal božjo podobo v človeku in mogočnost njegovega
gospodarja.

Zaman ubiraš strune svoje lire, če nisi prej vstal od mrtvih.

Smrt ne odpira duri v nepovratni pogin; ona je le skrbna očišče-
valka zemlje in sestra zornih rojenic.

Pot v svet drži skozi vrata smrti.

So umetniki delavci in umetniki stvaritelji. Dela prvih so lahko
lepo brušeni kamni, ali njih življenje stoji pod žariščem zemelj-
skega solnca. Njih dela niso resnična.

Dela slednjih pa so iskra iskre, plamen plamena, življenje živ-
ljenja; po njih se pretaka vino večnosti.

Ritem je glasba in ples, ki botrini ob rojstvu umetnine iz umet-
nikove duše. Metrum je le nujna zakonitost njegovi razigranosti.
So ljudje, ki merijo umetnine z metri.

Najlepša je beseda brez lepotičenja, brez petja in brez plesa —
čista, mirna in jasna.

V njej se pretaka najčistejša sonetska kri.

Vsak pravi organski stavek je sonet; to je oktava misli.

Dokler ti duša ne vzcvete — nisi živel.

Umetnost ustvarja le posode poeziji, današnji svet pa vliva v te posode najčešče zavrelico.

Umetnost sama še ni znak novega človeka, pač pa organska poezija.

②

Poezijo primi kjerkoli, vedno se ti razteče med prsti.

Poezija je življenje resničnega življenja; ona je zlato solnce onostranstva. K njej so povabljeni le otroci po duhu.

②

V pristni umetnini je vsebina — oblika in oblika — vsebina. Odtod redkost pravih umetnin.

②

Pravo umetniško delo je: roditi iz ničesa.

Kdor ni pozabil starega sveta, ne more roditi novega.

②

Doslej smo opevali erotiko telesa po želji telesa.

Čas je, da zapoje visoko pesem ljubezni — naše duše o lepoti svoji in svojega kraljestva.

②

Človek brez svobodne volje — ni človek.

Danes teptajo svobodo največji svobodomiselci — s kopiti.

②

Tostrani »jaz« je bistvo prejemanja, onostrani »jaz« je bistvo dajanja.

Kdor hoče dajati, mora zapustiti svoj revni stan in postati bogataš.

②

Prejemanje nezasluženih obresti in plačil je priznavanje lastnega beraštva.

To je več kot marksizem.

②

Postati človek se pravi, poročiti se z resnico. To je vzrok, da raste človek na noter, ne na ven.

Vendar vedi, da je bil še vsakdo križan, ki je poljubil resnico.

②

Najjačji nagon vsakega človeka je stvarjanje.

Socializem, kakršnihkoli oblik, ni toliko uporen proti zdravemu kapitalizmu, kakor proti zaslužnjenju in izumetničenju življenja po zakrknjenih ošabnikih in razumniki.

Treba je, da spoznamo zakone materije, ali nujnejše je, da spoznamo zakone duha, sicer se obrne zakon proti zakonu.

Kar je bila staremu svetu usoda, to je romantiki hrepenenje, to je sodobnemu svetu mistika s svojim spačenim obrazom. Usoda, hrepenenje in mistika, to so le različni pojmi za eno samo, a neizprosno spoznanje: bojazen človeka pred seboj. Kdor se ne upa lotiti samega sebe, sleči tostranstvo in ubiti v sebi laž, ne more v onostranstvo.

Onostranstvo lije na zemljo svoj blagor vsakčas in vsekdar; ti stojiš pred njegovim pragom. Spoznaj ga in vstopi v novi svet pri polni zavesti in prostovoljno. Posredništvo pismarjev je le za hrome in slepe na duši.

Ves tvoj upor proti zlu v drugih ostane hinavščina in nadutost, dokler se nisi uprl zlu v sebi. Bodi revolucionar lastnega razuma.

Onostranstvo ni posmrtnost; ono je skrito v tostranem življenju. Vendar pa ta dom ni le tvoj ali le moj, temveč dom vsega človeštva, bivšega, sedanjega in bodočega.

Kar je mišljenju logika, to je materiji kavzalnost. Ne ubijaj svojega brata ne s svojo kavzalnostjo in ne s svojo logiko.

Kdor je pojmlil in premagal kavzalnost materije, more stopiti v čisto logiko mišljenja; a kdor je sprejel vase in premagal logiko mišljenja, more stopiti v duhovno univerzalnost in po njej k praviru življenja, v njegovo organsko logiko in harmonijo. Le živa harmonija ustvarja.

Edini namen zemlje je ustvariti človeka, ki bo znal sam govoriti z Bogom.

Dandanes, ko je moški v svojem strahu zase zapravil vse dragocenosti življenja in zaslužnil dušo ženske, je največje čudo sveta, kadar rodi ženska moža, junaka in premagovalca zemlje. Navadno rodi ženska le žensko — četudi v moški obliki.

x

Igo Gruden: V brezupni uri.

x

Mož in žena živita nerazdružno v tebi, ona sta tvoja spremljevalca v duhovno univerzalnost, v duhovno očetstvo in materinstvo, do vsakega posamnika in do vesoljnega človeštva.

②

Počastimo, bratje in sestre, Kraljico onostranstva, mater našo, mater vsega stvarstva, njeno brezmadežno čistost, prelest njene krone in razkošje njenega rožnega vela, ki lije veselo lepoto na svet.

Zapojmo pesem o njenem milostnem, ljubeznivem in radostnem pogledu, živem studentu vsem razdvojenim, izobčenim, ponižanim in razžaljenim. Pijmo pozabljenje iz njenih darežljivih rok.

Zaori pesem porodnici novega človeka, luči novega svetá — večni, stvarjajoči harmoniji, ki je premagala spoznanje.

Bdimo in čujmo: Ona prihaja z zlatimi ključi!

Igo Gruden:

V brezupni uri.

Iz knjige »K daljnim bregovom«.

Ob oknu kavarniškem — ko da na bregu
sem dom si postavil — valovi temná pošumevajo ...
Po ulici sredi hropečega drenja
ljudje se molčé prehitevajo:
nad mestom se zânje nebó ne razpenja,
podnebni vetrovi svetló jim ne pevajo,
oblaki jim v dušah mehkó ne odsevajo
na tem plašljivo nemirnem begu —
zakaj, o, zakaj si ustvaril jih, bog?

Nad njimi sinjine oskrunjene sajasti krog,
obzorja nikjer in le malo nebá;
pogledi, uprti brez rádosti v tla,
opletajo se krog zamišljenih nog —
čemú bi se dvigale k tebi, čemú?
saj ni hrepenenja ne upa ne snà
na žalostnem dnu
trpljenja, vsakdanjih skrbi in gorjá ...
zakaj, o, zakaj si ustvaril jih, bog?

In vendar so zarje nekje — o, saj sanjam njih zlate odseve!
in pesmi brnijo nekje — o, saj slutim njih mehke odmeve!